

nych nádorov kože. V dermatologickej praxi ide teda o raritný nález a patológ by mal pred stanovením konečnej diagnózy vždy najprv uvažovať o metastáze.

V diferenciálno-diagnostickom procese je veľmi nápomocná podrobná klinická anamnéza. Náhlý vznik najmä viacpočetných kožných lézií (zvyčajne v rámci jednej anatomickej lokality) u pacienta so známym onkologickým ochorením je sugestívny z metastatického postihnutia (16, 18). Naopak dlhodobo rastúca solitárna lézia je typickejšia pre primárny adnexálny nádor (16, 18). Benígne adnexálne tumory podliehajúce malignej transformácii sa zväčša opisujú ako dlhodobo pretrvávajúce lézie, ktoré sa náhle začnú zväčšovať a rýchlejšie rásť (18).

Poznáme niekoľko histologických črt užitočných na rozlíšenie medzi primárnym adnexálnym tumorom kože a kožnou metastázou karcinómu. Jedna črta favorizujúca primárny adnexálny karcinóm je priamy kontakt nádoru s epidermou alebo šírenie sa do kožných adnex (18). Treba však pamätať na to, že niektoré adnexálne malignity, napr. hidradenokarcinóm sú striktne intradermálne a nesúvisia s povrchovou epidermou (18). Ďalšia užitočná črta primárneho kožného adnexálneho nádoru je prítomnosť benígneho komponentu v rámci lézie (napr. úseky benígneho hidradenómu v teréne hidradenokarcinómu) (18). Taktiež disperzná prímies melanocytov vo vnútri nádoru podporuje jeho primárny pôvod a nie metastázu (18). Najdôležitejšie histomorfologické znaky (hoci nie úplne spoľahlivé) favorizujúce diagnózu kožnej metastázy sú lokalizáciu nádoru v hlboknej derme a hypoderme bez kontaktu s epidermou, pričom medzi nádorovou masou a epidermou je úzka zóna intaktnej strómy („grenz“ zóna), ďalej prítomnosť disperzných nádorových buniek tiahnúcich sa pomedzi kolagénové vlákna

strómy, multifokalita a nádorová propagácia v lymfatických a krvných cievach (3, 18).

V našom príspevku sme prezentovali dva prípady najčastejšie sa vyskytujúcich histologických typov karcinómu metastázujúcich do kože u žien a u mužov. Pri karcinóme prsníka vznikajú kožné metastázy zväčša na prednej stene hrudníka v oblasti pôvodnej mastektómie (86 %), zriedkavejšie na vzdialenejších miestach (14 %) a len veľmi výnimočne sa manifestujú vo forme miliárneho rozsevu (16). Práve vlasatá časť hlavy je najčastejšou lokalitou vzdialených kožných metastáz marmárneho karcinómu (16). Typicky sa prejavujú ako rôzne veľký kožný nodul, ale existujú aj iné formy, napr. inflamatórna, teleangiektatická, „en cuirasse“ či neoplastická alopecia (3, 16). Je zaujímavé, že tieto špecifickejšie formy postihnutia kože sa vyskytujú aj pri metastázach z iných nádorov, ale sú omnoho častejšie práve pri adenokarcinóme prsníka (3). Histologicky ide najčastejšie o bližšie neshpecifikovaný invazívny (duktálny) karcinóm (1). Pre bioptickú diagnostiku je významné, že metastázy marmárneho karcinómu si zvyčajne zachovávajú expresiu estrogénových receptorov v nádorových bunkách. Vernemmen et al. (1) zistili, že zo 44 prípadov kožných metastáz si v porovnaní s primárnymi estrogén-pozitívnymi nádormi všetky zachovali tvorbu estrogénových receptorov, ale expresia progesterónových receptorov u nich zanikla vo viac ako polovici prípadov. Rovnakú situáciu sme pozorovali aj u našej pacientky. Dôležité je však podotknúť, že u žien pri kožných metastázach karcinómu exprimujúcich hormonálne receptory prichádza do úvahy aj origo vo vnútorných genitáliách, nielen v prsníku.

U mužov majú kožné metastázy karcinómu najčastejšie pôvod v pľúcach, pričom histologicky ide najmä o adenokarcinóm (1, 5, 19). Zvyčajne sa vyskytujú v oblasti hrudníka a brucha a na hlave a krku (1, 3, 5, 19). Zo všetkých malignít viscerálnych orgánov

sú pri karcinóme pľúc kožné metastázy najčastejšie prvým klinickým príznakom ochorenia. Browstein a Helwig (11) zistili, že u pacientov s pľúcny karcinómom bola kožná metastáza prvým symptómom ochorenia v 60 % prípadov a v inej práci (1) to bolo až v 71,4 % prípadov. Aj u nášho pacienta bola s najväčšou pravdepodobnosťou kožná metastáza prvou zjavnou manifestáciou dovtedy neznámej malignity. V porovnaní s karcinómom prsníka sú metastázy pľúcneho adenokarcinómu až v polovici prípadov sprevádzané stratou expresie proteínu TTF-1 (1), čo sťažuje diagnostický proces. Potrebné je taktiež podotknúť, že expresia TTF-1 sa vyskytuje aj v adenokarcinómoch štítnej žľazy.

Prognóza pacientov s kožnými metastázami maligných neoplázií z vnútorných orgánov je vo všeobecnosti nepriaznivá (7). Pri karcinóme prsníka je o niečo lepšia ako pri karcinóme pľúc. Priemerné prežívanie pacientiek s karcinómom prsníka s prítomnými iba kožnými metastázami je 57 mesiacov a v prípade výskytu kožných aj pridružených viscerálnych metastáz 25 mesiacov (7). Priemerné prežívanie pacientov s karcinómom pľúc po potvrdení kožných metastáz bolo v jednej štúdii (19) iba 1 mesiac.

Záver

Obidva naše prípady potvrdzujú všeobecne známy poznatok, že metastázy malignej neoplázie do kože sú už prejavom pokročilého štádia onkologického ochorenia, väčšinou sprevádzaného postihnutím aj iných orgánových systémov. Prezentovaný článok zároveň zdôrazňuje potrebu spolupráce klinika a patológa v diagnostickom procese a nutnosť komplexného diferenciálno-diagnostického prístupu pri vyšetrení kože s podozrením na metastázu. Odhalenie origa sa nezaobíde bez širokého spektra imunochemických vyšetrení, a to najmä v prípadoch, kedy je kožná metastáza prvým prejavom dovtedy neznámej malignity.

LITERATÚRA

- Vernemmen AIP, Li X, Roemen GMJM, et al. Cutaneous metastases of internal malignancies: a single-institution experience. *Histopathology*. 2022;81(3):329-341.
- Pizinger K. Kožné metastázy. *Onkologie*. 2010;4(4):237-240.
- Souza BCE, Miyashiro D, Pincelli MS, Sanches JA. Cutaneous metastases from solid neoplasms - Literature review. *An Bras Dermatol*. 2023;98(5):571-579.

- Sariya D, Ruth K, Addams-McDonnell R, et al. Clinicopathologic correlation of cutaneous metastases: experience from a cancer center. *Arch Dermatol*. 2007;143(5):613-620.
- Handa U, Kundu R, Dimri K. Cutaneous metastasis: a study of 138 cases diagnosed by fine-needle aspiration cytology. *Acta Cytol*. 2017;61(1):47-54.

- Choi ME, Jung CJ, Lee WJ, et al. Clinicopathological study of Korean patients with cutaneous metastasis from internal malignancies. *Australas J Dermatol*. 2020;61(1):e139-e142.

Ďalší literatúra u autora
a na www.onkologiecs.cz